

4. Diachenko M. I. Psikhologicheskie problemy gotovnosti k deiatelnosti [Psychological problems of work readiness]. Minsk, 1996, 176 p.
5. Yevsiukov O. Protses formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh inzheneriv-pedahohiv yak faktor uspishnosti profesiinoi diialnosti [The process of future engineering teachers' professional competence formation as a factor of successful professional activity]. Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia, 2011, Vol. 4 (2), pp. 159–164.
6. Ihnatenko S. V. Virtualni dynamichni modeli yak zasib formuvannia fakhovykh kompetentsii maibutnikh inzheneriv-pedahohiv [Virtual dynamic models as a means to form future engineering teachers' professional competence]. Pedagogika vyshchoi ta serednoi shkoly, 2014, Vol. 43, pp. 177–181.
7. Kovalenko O. E. Teoretychni zasady profesiinoi pedagogichnoi pidhotovky maibutnikh inzheneriv-pedahohiv v konteksti pryiednannia Ukrainy do bolonskoho protsesu [Theoretical principles of future engineering teachers' professional pedagogical training in the context of Ukraine's adherence to the Bologna process]. Kharkiv, 2007, 161 p.
8. Dovhyi S. O., Velichko V. Yu., Hloba L. S., Stryzhak O. Ye.. Kompiuterni ontolohii ta yikh vykorystannia u navchalnomu protsesi. Teoriia i praktyka [Computer ontologies and their use in the educational process. Theory and practice.]. Kyiv, 2013, 310 p.
9. Lapshyn V. A. Ontologii v kompiuternykh sistemakh [Ontologies in computer systems]. M., 2010, 222 p.
10. Lytvyn V. V. Intelektualni systemy [Intellectual systems]. Lviv, 2013, 406 p.
11. Skibina O. V. Sutnist ta struktura profesiinoi kompetentnosti maibutnikh inzheneriv-pedahohiv [Meaning and structure of future engineering teacher's professional competence]. Dukhovnist osobystosti, 2012, Vol. 1, pp. 150–156.
12. Spirin O. M. Pochatky shtuchnoho intelektu [Elements of artificial intelligence]. Zhytomyr, 2004, 172 p.
13. Tsidylo I. M. Pidhotovka inzhenera-pedahoha do zastosuvannia intelektualnykh tekhnolohii u profesiinii diialnosti [Engineering teacher's training to the use of intellectual technologies in the professional activity]. Ternopil, 2014, 422 p.
14. Gruber T. R. The role of common ontology in achieving sharable, reusable knowledge bases / T. R. Gruber, J. A. Allen, R. Fikes, E. Sandewell // Principles of Knowledge Representation and Reasoning. Proceedings of the Second International Conference / eds. Morgan Kaufmann, 1991. – 601-602 p.
15. Nirenburg S. Ontological Semantics / S. Nirenburg, V. Raskin – Cambridge: MA, 2004. 240 p.
16. Noy N. [Ontology Development 101: A Guide to Creating Your First Ontology]. Stanford Knowledge Systems Laboratory Technical Report KSL-01-05 and Stanford Medical Informatics Technical Report SMI – 2001 – 0880 , March 2001. Available at: http://protege.stanford.edu/publications/ontology_development/ontology101.html (accessed 15.09.2017)

Стаття надійшла в редакцію 22.08.2017 р.

УДК 378.046.091.113

DOI: 10:25128/2415-3605.17.3.12

ЛЕНІНА ЗАДОРЖНА-КНЯГНИЦЬКА

zador_knyag@i.ua

кандидат педагогічних наук, доцент,

Маріупольський державний університет

м. Маріуполь, проспект Будівельників, 129-А

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ УМОВИ ДЕОНТОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Розкрито організаційно-методичні умови деонтологічної підготовки менеджерів освіти в умовах магістратури вищого навчального закладу. Їх розглянуто як сукупність обставин, що активізують взаємодію чинників освітнього середовища ВНЗ для вирішення проблеми деонтологічної підготовки магістрів за освітньою програмою «Менеджмент. Управління навчальним закладом». Відзначено, що реалізація цих умов забезпечує ефективне впровадження моделі деонтологічної підготовки магістрів та досягнення очікуваного результату – належного рівня сформованості в них деонтологічної компетентності. Викладено результати аналізу дефініції «організаційна умова». Розкрито та детально схарактеризовано такі організаційно-методичні умови: організаційне забезпечення компонентів

структури деонтологічної підготовки та їх кореляція; створення деонтологічно-насиченого освітнього середовища; забезпечення міжпредметної інтеграції, що сприяє створенню цілісної системи деонтологічної підготовки менеджерів освіти. Зазначено, що деонтологічна підготовка магістрів базується на системній інтеграції, яка становить собою гносеологічну, соціально-економічну, праксеологічну основу об'єднання різних елементів у цілісну структуру, що забезпечує ефективність процесу професійної підготовки менеджерів освіти у ВНЗ.

Ключові слова: організаційно-методичні умови, менеджер освіти, другий рівень вищої освіти, деонтологічна підготовка, деонтологічна компетентність.

ЛЕНИНА ЗАДОРЖНАЯ-КНЯГНИЦКАЯ

zador_knyag@i.ua

кандидат педагогических наук, доцент,
Мариупольский государственный университет
г. Мариуполь, проспект Строителей, 129-А

ОРГАНИЗАЦИОННО-МЕТОДИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ДЕОНТОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРОВ ОБРАЗОВАНИЯ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Раскрыты организационно-методические условия деонтологической подготовки менеджеров образования в условиях магистратуры высшего учебного заведения. Они рассмотрены как совокупность обстоятельств, активизирующих взаимодействие факторов образовательной среды вуза для решения проблемы деонтологической подготовки магистров по образовательной программе «Менеджмент. Управление учебным заведением». Отмечено, что реализация этих условий обеспечивает эффективное внедрение модели деонтологической подготовки магистров и достижение ожидаемого результата – надлежащего уровня сформированности их деонтологической компетентности. Изложены результаты анализа дефиниции «организационные условия». Раскрыты и подробно охарактеризованы такие организационно-методические условия: организационное обеспечение компонентов структуры деонтологической подготовки и их корреляция; создание деонтологически насыщенной образовательной среды; обеспечение межпредметной интеграции, способствующей созданию целостной системы деонтологической подготовки менеджеров образования. Указано, что деонтологическая подготовка магистров базируется на системной интеграции, которая представляет собой гносеологическую, социально-экономическую, праксеологическую основу объединения различных элементов в целостную структуру, обеспечивающую эффективность процесса профессиональной подготовки менеджеров образования в высшем учебном заведении.

Ключевые слова: организационно-методические условия, менеджер образования, второй уровень высшего образования, деонтологическая подготовка, деонтологическая компетентность.

LENINA ZADOROZHNA-KNYAGNITSKA

zador_knyag@i.ua

Candidate of pedagogic sciences, associate professor,
Mariupol State University
Mariupol, Budevlnykyiv 129a Ave.

ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL CONDITIONS OF DEONTOLOGICAL PREPARATION OF THE EDUCATION MANAGERS IN A HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

The article deals with the organizational and methodological conditions of deontological preparation of the education managers in a higher educational establishment. They are represented as complex of circumstances which activate the interaction of factors of the educational environment of a higher education establishment in order to solve the problem of deontological preparation of the candidates for Master's degree in the educational program «Management of an educational institution». It is mentioned that the realization of these conditions provides the effective implementation of the model of deontological preparation of the senior management of educational establishments on the second cycle of higher education and the achievement of the expected result – the appropriate level of formation of the deontological competence. There have also been described the results of the analysis of the notion of «the organizational condition» in the philosophical, psychological and pedagogical literature. A set of principles (methodological, special and specific) has been

substantiated. It forms the basis for selection of the organizational and methodological conditions of the deontological preparation of the education managers in a higher educational institution. There has been given a detailed characterization of such organizational and methodological conditions. Their correlation and creation of deontologically abundant educational environment which represents a multi-leveled system of conditions (circumstances, factors, possibilities) provides the optimal parameters for educational activity of educational subjects; ensuring the cross-subject integration which contributes to the formation of an integral system of preparation of the senior management of educational institutions on the second cycle of higher education. It is noted that the deontological preparation of the senior management of educational institutions is grounded on the systemized integration which represents the social and economical basis for the integration of different elements into a single structure providing the productivity and steadiness of the professional training process in a higher educational establishment..

Keywords: *organizational and methodological conditions; senior management of an educational institution; second cycle of higher education; deontological preparation; deontological competence.*

Актуальність проблеми деонтологічної підготовки менеджерів освіти у ВНЗ зумовлена підвищенням професійної відповідальності керівників навчальних закладів у світлі реформування освіти та нових викликів, що стали перед Україною.

У «Концептуальних засадах реформування середньої освіти (Концепція нової української школи)» зазначається необхідність докорінної реформи, яка перетворить українську школу на важіль соціальної рівності та згуртованості, конкурентоспроможності й економічного розвитку України. У Концепції акцентовано увагу на плеканні української ідентичності й вихованні відповідальності за себе, за розвиток і добробут країни та всього людства; створенні освітнього середовища, в межах якого реалізовуватиметься модель взаємин між учнями, батьками, вчителями, керівництвом школи та іншими учасниками освітнього процесу на основі поваги та діалогу. Вирішення зазначених завдань неможливе поза контекстом деонтологічної підготовки менеджера освіти, що забезпечує формування в нього деонтологічної компетентності як інтегральної здатності до належної професійної поведінки та прийняття ефективних рішень у складних, деонтологічно-насичених ситуаціях управлінської взаємодії.

Розкриваючи необхідність вирішення проблеми деонтологічної підготовки майбутніх керівників навчальних закладів, ми спиталися на соціально-філософське обґрунтування сутності й сенсу управління у сфері освіти, подане у наукових працях В. Андрущенка, Ю. Бех, Л. Даниленко та Н. Островерхової, І. Жерносека, І. Зязюна, В. Крижка, Л. Лікарчука, В. Луначека, О. Мармази, В. Огнев'юка та інших вчених, які розглядають його у взаємозв'язку з демократизацією управління та зміцненням домінант виховного процесу (патріотизмом, моральністю, особистою відповідальністю, усвідомленням особистої цінності й цінності людей, освоєнням і сприйманням духовної спадщини свого народу та інших народів світу тощо).

Науковці зазначають некоректність розгляду управлінської діяльності керівника навчального закладу поза контекстом аксіології, етики й деонтології. Обґрунтування їх фундаментального значення для професійної управлінської діяльності дає можливість відійти від традиційного адміністрування, заснованого на досягненні мети управління за будь-яку ціну, актуалізувати деонтологічну складову управління через реалізацію керівником на практиці категорій обов'язку, відповідальності, справедливості, авторитету.

Необхідність деонтологічної підготовки менеджерів освіти зумовлюється системою об'єктивних соціально-культурних чинників, а саме: посиленням антропоцентричної тенденції в управлінні освітою, що актуалізує її етико-деонтологічний аспект; наданням навчальним закладам академічних прав і свобод, що значно підвищує ступінь відповідальності їх керівників за прийняті рішення; підвищенням соціально-державних вимог до рівня професійної, в т. ч. професійно-етичної культури педагогічних кадрів; закріпленням на рівні нормативно-правової бази діяльності навчальних закладів відповідальності педагогів та керівників за дотримання професійно-етичних норм; посиленням нормативно-кваліфікаційних, атестаційних вимог до педагогічних кадрів зокрема і навчальних закладів загалом; інтеграцією сучасних наукових досягнень (зокрема у галузі педагогіки, психології, гуманітарних та суспільних наук) та практики професійної діяльності у сфері управління освітою.

Однак проблема формування деонтологічної готовності менеджерів освіти у ВНЗ ще не вивчалась, хоча в окремих аспектах та у зв'язку з іншими цілями виступала предметом спеціального вивчення в дослідженнях як вітчизняних (І. Бенедик, М. Васильєва, В. Горшенєв,

О. Скакун, С. Сливка, О. Шмоткін), так і зарубіжних (Л. Анісімова, Є. Вагнер, М. Гуліна, Г. Караханова, К. Левітан) науковців.

Таким чином, теоретичний аналіз наукових досліджень свідчить, що проблема деонтологічної підготовки менеджерів освіти в умовах магістратури недостатньо розроблена і в теоретичному, і в методичному аспектах.

Метою статті є викладення результатів теоретичного аналізу організаційно-методичних умов деонтологічної підготовки менеджерів освіти у ВНЗ.

Визначенню організаційно-методичних умов деонтологічної підготовки менеджерів освіти у ВНЗ передував аналіз філософської та психолого-педагогічної літератури, довідкових джерел, наукових праць вітчизняних та зарубіжних дослідників, присвячених проблемам професійної підготовки майбутніх фахівців. Це дозволило зробити певні узагальнення.

Поняття «умова» є філософською категорією, що виражає відношення предмета (об'єкта) до навколишніх явищ, без яких він не може існувати та розвиватися [1, с. 215; 9, с. 298]. Умова – це обставини, що визначають ті чи інші наслідки, сприяють одним процесам чи явищам і перешкоджають іншим [7, с. 10–11]. Отже, з філософської точки зору під умовами слід розуміти обставини, в яких виникає, існує й розвивається те чи інше явище або процес.

Єдиного розуміння науковцями поняття «умова» не виявлено. Аналіз актуальних педагогічних праць дозволив виділити такі підходи до розкриття його сутності:

- сукупність об'єктивних можливостей, змісту, форм, методів, прийомів і матеріально-просторового середовища, які спрямовані на вирішення дослідницьких завдань (Л. Муц) [12];
- обставини, які сприяють (або протидіють) продуктивному процесу (В. Лунячек; Н. Черненко) [8; 13].

Залежно від контексту здійснюваного дослідження науковці визначають психолого-педагогічні, дидактичні, організаційні (організаційно-методичні, організаційно-педагогічні), соціально-педагогічні умови. Соціальні умови відображають особливості ставлення суспільства до проблем розвитку професійної компетентності педагогічних працівників, вимоги до атестації педагогів; психологічні – базуються на закономірностях розвитку та самореалізації особистості фахівця і передбачають розроблення психологічного комфорту з урахуванням індивідуальних особливостей особистості; організаційні – визначають загальні вимоги до структури та послідовності здійснення майбутніми фахівцями конкретного виду педагогічної діяльності.

У наукових розвідках, присвячених проблемам професійної підготовки фахівців у ВНЗ, здебільшого використовується поняття «педагогічні умови», що розуміється дослідниками як:

- обставини (зовнішні об'єктивні щодо магістрантів, які детермінують успішність розвитку в процесі магістерської підготовки [4]; зовнішні та внутрішні, що впливають на методи і форми організації навчально-виховного процесу у ВНЗ [5]; що істотно впливають на перебіг педагогічного процесу, який так чи інакше мірою свідомо конструйований педагогом, інтенціонально передбачає, але не гарантує отримання бажаного результату [1]; необхідні для створення цілеспрямованого освітнього процесу багаторівневої професійної підготовки спеціалістів [11];
- оболонка педагогічних технологій чи педагогічних моделей; завдяки педагогічним умовам реалізуються компоненти технології [12];
- створення такого простору, освітнього середовища, в якому представлена сукупність психолого-педагогічних та організаційно-методичних факторів, компонентів, відносин і засобів, що загалом забезпечують реалізацію необхідного педагогічного процесу як складної педагогічної системи, де з'являється та реалізується можливість формування професійної компетентності фахівця [1].

З огляду на різноманітність тлумачень зазначеного поняття, ми погоджуємося з думкою В. Кушніра, який зазначає, що багато понять у педагогіці, науковій літературі мають інтуїтивний характер і в наукових джерелах визначаються у різних формах із збереженням, інтуїтивним розумінням ядра поняття [6, с. 6].

Такої ж точки зору дотримується В. Артемов. З метою подолання суб'єктивності й недостатнього наукового обґрунтування процесу визначення умов професійної підготовки науковець пропонує враховувати такі їх (умов) властивості:

- практична, нормативна спрямованість на організацію педагогічної діяльності;

- спрямованість на підвищення ефективності педагогічної діяльності;
- несуперечливість з педагогічними закономірностями, принципами та правилами;
- поєднання емпіричних і теоретичних процедур наукового дослідження;
- відповідність вимогам наукової новизни;
- імовірнісний характер забезпечення результату педагогічної діяльності (педагогічні умови, як і педагогічні системи загалом, не можуть гарантувати отримання певного результату, але підвищують імовірність його досягнення);
- локальний характер застосування (в структурі педагогічного знання найбільш широкий характер мають закономірності й принципи, вузький характер – педагогічні правила, ще більше вузький – педагогічні умови) [1, с. 220–221].

З огляду на зазначене поняття «організаційно-педагогічні умови» в контексті професійної підготовки майбутніх керівників навчальних закладів треба розуміти як сукупність обставин, що активізують взаємодію чинників освітнього середовища для вирішення проблеми деонтологічної підготовки магістрантів – майбутніх керівників навчальних закладів. Реалізація цих умов забезпечує ефективне впровадження моделі деонтологічної підготовки менеджерів освіти у ВНЗ і досягнення очікуваного результату: належного рівня сформованості їх деонтологічної компетентності.

Особливості предмета дослідження деонтологічної підготовки менеджерів освіти зумовлюють вивчення організаційних аспектів функціонування та розвитку процесу деонтологічної підготовки як складової професійної підготовки майбутнього керівника навчального закладу. Це пов'язано з тим, що якісна деонтологічна підготовка фахівця залежить від ефективності роботи та взаємодії всіх суб'єктів освітнього процесу, оперативності управління навчальною та виробничою діяльністю, системної організації всіх процедур, узгодженості напрямів і компонентів освітнього процесу, а також комплексу елементів оптимізації професійної підготовки керівників навчальних закладів на другому рівні вищої освіти. У зазначеному контексті варто розглядати організаційно-методичні умови як сукупність свідомо обґрунтованих і реалізованих заходів щодо вдосконалення змісту, форм, методів деонтологічної підготовки, які забезпечують ефективне управління функціонуванням і розвитком процесуально-діяльній складової освітньої системи та підвищення якості професійної підготовки фахівців.

У процесі виявлення та обґрунтування організаційно-методичних умов деонтологічної підготовки менеджерів освіти необхідно враховувати:

- загальні підходи до організації та здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ;
- специфіку організації освітнього процесу та його можливостей на другому рівні вищої освіти;
- підходи до організації та здійснення професійної підготовки менеджерів освіти;
- зміст деонтологічної підготовки та сутність управлінської деонтології як науки і навчальної дисципліни.

Отже, до організаційно-методичних умов деонтологічної підготовки менеджерів освіти у ВНЗ належать наступні:

Організаційне забезпечення складових структури деонтологічної підготовки (цільового, теоретико-методологічного, змістово-процесуального, аналітико-результативного, критеріально-оцінювального) та їх кореляція, що передбачає взаємоузгодженість компонентів, усунення зайвого контенту, оптимізацію інформаційного наповнення [3, с. 34].

Щодо керівників навчальних закладів на другому рівні вищої освіти таке забезпечення пов'язане із впровадженням комплексу заходів, а саме:

- корегування освітньо-професійної програми та її профілю з метою забезпечення легітимізації деонтологічної складової професійної підготовки менеджерів освіти у ВНЗ;
- перехід до якісно нового визначення цілей деонтологічної підготовки: від парадигми постановки цілей на процес деонтологічної підготовки до парадигми орієнтації на результат;
- забезпечення домінуючої ролі у навчанні поведінкових компетенцій та кваліфіковане використання методів для їх оцінки й розвитку;

– гарантування можливостей для вибору й академічної свободи магістрантів, що передбачає варіативність змісту, форм і методів навчання, релевантних цілям деонтологічної підготовки, гнучкість та адаптивність навчального процесу [4, с. 348].

Створення деонтологічно-насиченого освітнього середовища.

Як впорядкована цілісна сукупність компонентів, взаємодія та інтеграція яких обумовлює наявність в освітнього закладу вираженої здатності створювати умови і можливості для цілеспрямованого та ефективного використання педагогічного потенціалу середовища в інтересах розвитку особистості всіх її суб'єктів [4, с. 76–82], деонтологічно-насичене освітнє середовище є центральним компонентом деонтологічної підготовки, центрує в собі цілі, зміст, організацію освітнього процесу в конкретній освітній ситуації, визначає вектор розвитку якостей фахівця, становлення яких відбувається під час деонтологічної підготовки. Отже воно становить собою багаторівневу систему умов (обставин, чинників, можливостей), що забезпечує оптимальні параметри освітньої діяльності освітніх суб'єктів (магістрантів та педагогів) в цільовому, змістовому, процесуальному, результативному, ресурсному аспектах, відіграє значну роль у модифікації нормативної поведінки майбутнього фахівця, яка розгортається внаслідок впливів середовища, взаємодії особистості з його складовими.

Ресурсний потенціал такого середовища забезпечується системою можливостей:

- матеріально-технічних (наявність спеціалізованих аудиторій, спеціального обладнання, комп'ютерної, телекомунікаційної та мультимедійної техніки, що дозволяють підвищити рівень деонтологічної підготовки за допомогою застосування в освітньому процесі різноманітних освітніх технологій, забезпечення учасників освітнього процесу навчальною літературою, методичними та навчально-методичними розробками, бібліотечним фондом, електронними освітніми ресурсами тощо);

- особистісних (людських) (професорсько-викладацький склад, наявність педагогів високої кваліфікації, що забезпечують надання якісних освітніх послуг, володіють особистим педагогічним стилем, який не можна скопіювати, високо мотивовані щодо продукування нормативної поведінки, постійно підвищують професійну майстерність, зацікавлені у високих результатах викладацької діяльності);

- організаційно-технологічних (побудова навчального процесу, поєднання загальних, групових та індивідуальних форм професійної підготовки, забезпечення взаємозв'язку аудиторної, позааудиторної та самостійної роботи, використання інноваційних методів, засобів і технологій, проектування індивідуальної траєкторії навчання магістрантів, залучення до процесу деонтологічної підготовки партнерів освітньої програми тощо);

- репутаційних (високий соціальний статус педагогічного колективу ВНЗ, конкретної кафедри та окремого педагога, глибока повага до нього з боку студентів, визнання його «психологічної ваги» й значущості, постійна робота педагогів щодо підтримання деонтологічної репутації своєї та навчального закладу загалом).

Ресурсний потенціал деонтологічно-насиченого освітнього середовища, в межах якого здійснюється деонтологічна підготовка, дозволяє розглядати чинником деонтологічного впливу на суб'єкта навчально-виховного процесу будь-який ресурс цього середовища. Отже, змінюючи їх відповідно до цілей деонтологічної підготовки, ми можемо опосередковано впливати на всі складові її процесу.

Структурованість (спосіб організації) деонтологічно насиченого освітнього середовища забезпечується єдністю таких його компонентів: просторово-семантичного; змістово-методичного; комунікативно-організаційного.

Просторово-семантичний компонент містить у собі атрибути, що відіграють роль своєрідної зовнішньої оболонки процесу деонтологічної підготовки та становлять матеріально-технічну інфраструктуру навчального закладу, аудиторний фонд, етико-естетичне оформлення простору навчальних приміщень, наявність у ньому зображення символів держави, ВНЗ, факультету, спеціальності, тощо.

Змістово-методичний компонент стосується змістової сфери деонтологічної підготовки на теоретичному (місія, візія, стратегія, цінності) та практичному (концепції навчання і виховання, освітні та навчальні програми, підручники, посібники тощо) рівнях, форм і методів, технологій її організації.

Комунікативно-організаційний компонент вміщує особливості суб'єктів деонтологічно насиченого освітнього середовища (статус, соціальні ролі, цінності, установки, стереотипи тощо), комунікативну сферу та сферу професійної взаємодії (стиль спілкування і викладання, просторова і соціальна щільність суб'єктів освіти, особливості управлінської культури, наявність взаємодії, взаємовпливу, взаємостосунків викладачів і студентів, міжособистісні стосунки тощо).

Зазначене вище дозволяє розглядати деонтологічно насичене освітнє середовище як рушійну силу самореалізації особистості менеджера освіти через формування власного досвіду та розвитку характеристик, які відображають трансформацію зовнішніх впливів у внутрішню позицію магістрів засобами ствердження соціально-педагогічного статусу суб'єктів навчання, цілеспрямованої мотивації до нормативної поведінки, врахування впливу особистості викладача на їх професійний розвиток, демонстрування ним власною поведінкою взірця для наслідування, гуманізації педагогічної взаємодії, створення на заняттях доброзичливих міжособистісних і групових взаємовідносин, атмосфери співпереживання, співпраці, мотивації успіху, формування позитивного соціально-психологічного клімату в навчальному та педагогічному колективах.

Забезпечення міжпредметної інтеграції, що сприяє створенню цілісної системи деонтологічної підготовки майбутніх менеджерів освіти у ВНЗ.

Як зазначають науковці, в рамках окремого навчального предмета без використання міжпредметних зв'язків неможливо сформувати у майбутнього фахівця цілісне уявлення про специфіку нормативної професійної поведінки, адекватне сприйняття деонтологічних норм та принципів. Зазначене зумовлює необхідність об'єднання часткових предметних знань у певну систему, що відображає картину професійного світу, діючих там законів честі і відповідальності [1, с. 226].

Отже, організація міждисциплінарної інтеграції здійснюється шляхом введення деонтологічної тематики в навчальні дисципліни, що зумовлює засвоєння магістрантами їх змісту через усвідомлення морального обов'язку, громадянської та професійної відповідальності.

Організаційно-методичні умови деонтологічної підготовки менеджерів освіти у ВНЗ визначають загальні вимоги до здійснення управління процесом деонтологічної підготовки, забезпечення реалізації її структурних компонентів, пов'язані зі специфікою змісту, засобів, форм і методів навчального процесу та практичною підготовкою майбутніх керівників навчальних закладів на другому рівні вищої освіти, стосуються особливостей організації навчального процесу, системи оцінювання, розробки й упровадження освітньо-професійної програми, створення освітнього середовища, що сприяє формуванню деонтологічної компетентності магістрантів.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні концепції деонтологічної підготовки менеджерів освіти у ВНЗ, її змісту, форм та методів, умов і критеріїв сформованості деонтологічної готовності майбутніх керівників навчальних закладів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артемов В. Ю. Теоретичні та методичні основи формування деонтологічної компетентності фахівців із організації захисту інформації з обмеженим доступом: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / В. Ю. Артемов. – К., 2015. – 489 с.
2. Васильєва М. П. Теоретичні основи деонтологічної підготовки педагога: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / М. П. Васильєва. – Х., 2004. – 430 с.
3. Калашнікова С. А. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки управлінців-лідерів в умовах сучасних суспільних трансформацій: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.06 / С. А. Калашнікова. – К., 2011. – 36 с.
4. Княжева І. А. Теоретико-методологічні засади розвитку методичної культури майбутніх викладачів педагогічних дисциплін в умовах магістратури: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04; 13.00.08 / І. А. Княжева. – Одеса, 2014. – 534 с.
5. Курлянд З. Н. Психолого-педагогічні умови формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх учителів / З. Н. Курлянд // Наука і освіта. – 2008. – № 8–9. – С. 171–176.
6. Кушнір В. А. Системний аналіз педагогічного процесу: методологічний аспект: монографія / В. А. Кушнір. – Кіровоград: Вид. центр КДПУ, 2001. – 338 с.

7. Литвин А. В. Методологічні засади поняття «педагогічні умови»: на допомогу здобувачам наукового ступеня / А. В. Литвин. – Львів: СПОЛОМ, 2014. – 76 с.
8. Луначек В. Е. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки керівних кадрів в умовах магістратури до управління якістю освіти: дис. ... д-ра пед наук: 13.00.04 / Л. Е. Луначек. – Х., 2012. – 400 с.
9. Марцева Л. А. Теоретичні та методичні основи професійної підготовки молодших спеціалістів радіотехнічного профілю: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Л. А. Марцева. – Житомир, 2015. – 459 с.
10. Муц Л. Б. Застосування педагогічних програмних засобів освіти у навчальному процесі вищої школи / Л. Б. Муц // Медична освіта. – 2013. – № 1. – С. 42–46.
11. Сакалюк О. О. Формування готовності менеджерів освіти до професійної діяльності в полікультурному навчальному середовищі: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. О. Сакалюк. – Одеса, 2012. – 246 с.
12. Сорочан Т. М. Розвиток професіоналізму управлінської діяльності керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Т. М. Сорочан – Луганськ, 2005. – 472 с.
13. Черненко Н. М. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх менеджерів освіти до управління ризиками у навчальних закладах: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Н. М. Черненко. – Одеса, 2016. – 510 с.

REFERENCES

1. Artemov V. Ju. Teoretychni ta metodychni osnovy formuvannia deontolohichnoi kompetentnosti fakhivtsiv iz orhanizatsii zakhystu informatsii z obmezhenym dostupom [Theoretical and methodological principles of formation of deontological competence of specialists in the organization of protection of information with restricted access]. dys.... d-ra ped. nauk: 13.00.04.V. Ju. Artemov, K., 2015. 489 s.
2. Vasylieva M. P. Teoretychni osnovy deontolohichnoi pidhotovky pedahoha [Theoretical basics of deontological preparation of teachers]. dys.... d-ra ped. nauk: 13.00.04. M. P. Vasylieva. Kh., 2004. 430 s.
3. Kalashnikova S. A. Teoretyko-metodolohichni zasady profesiinoi pidhotovky upravlinsiv-lideriv v umovakh suchasnykh suspilnykh transformatsi [Theoretical and methodological principles of professional training of leaders-managers in the conditions of social transformations]. avtoref. dys.... d-ra ped. nauk:, 13.00.06. S. A. Kalashnikova. K., 2011. 36 s.
4. Kniazhieva I. A. Teoretyko-metodolohichni zasady rozvytku metodychnoi kultury maibutnikh vykladachiv pedahohichnykh dystsyplin v umovakh mahistratury [Theoretical and methodological principles of the development of the methodical culture of future teachers of pedagogical disciplines in the conditions of the magistracy]., dys.... d-ra ped. nauk, 13.00.04;13.00.08. I. A. Kniazhieva, Odessa, 2014. 534 s.
5. Kurlind Z. N. Psykhologo-pedahohichni umovy formuvannia profesiino-pedahohichnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv [Psychological and pedagogical conditions for the formation of vocational and pedagogical competence of future teachers]. Nauka i osvita, 2008, Vol. 8–9, pp. 171–176.
6. Kushnir V. A. Systemnyi analiz pedahohichnoho protsesu: metodolohichniy aspekt [System analysis of the pedagogical process: the methodological aspect]. Kirovograd, Vyd. centr KDPU, 2001.
7. Lytvyn A. V. Metodolohichni zasady poniattia «pedahohichni umovy»: na dopomohu zdobuvacham naukovoho stupenia [Methodological foundations of the concept of «pedagogical conditions» to help applicants of scientific degree]. Lviv. SPOLOM, 2014.
8. Luniachek V. E. Teoretyko-metodolohichni zasady profesiinoi pidhotovky kerivnykh kadriv v umovakh mahistratury do upravlinnia yakistiu osvity [Theoretical and methodological principles of professional training of leading personnel in the conditions of a magistracy to quality education management]. Doctoral thesis, Kharkiv State Pedagogical University named after G. S. Skovoroda, Kh., 2012.
9. Martseva L. A. Teoretychni ta metodychni osnovy profesiinoi pidhotovky molodshykh spetsialistiv radiotekhnichnoho profilu [Theoretical and methodical basis of vocational training of junior specialists in radio engineering]. dys.... d-ra ped. nauk 13.00.04. L. A. Martseva. Zhytomyr, 2015. 459 s.
10. Muc L. B. Zastosuvannia pedahohichnykh prohramnykh zasobiv osvity u navchalnomu protsesi vyshhoi shkoly [Application of pedagogical educational tools in the educational process of higher education]. Medychna osvita, 2013, Vol. 1, pp. 42–46.
11. Sakaliuk O. O. Formuvannia hotovnosti menedzheriv osvity do profesiinoi diialnosti v polikulturnomu navchalnomu seredivyshhi [Formulation preparedness managerial to the professional level in the semi-cultural midwifery]., dys.... kand. ped. nauk 13.00.04. O. O. Sakaliuk, Odessa, 2012. 246 s.
12. Sorochan T. M. Pidhotovka kerivnykiv shkil do upravlinskoj diialnosti: teoriia ta praktyka [Training of school principals for management activities: theory and practice]. dys.... d-ra ped. nauk 13.00.04. T. M. Sorochan – Lugansk, 2005. 472 s.

13. Teoretychni i metodychni zasady pidhotovky maibutnikh menedzheriv osvity do upravlinnia ryzykamy u navchalnykh zakladakh [Theoretical and methodical bases of preparation of future education managers to risk management in educational institutions]. dys.... d-ra ped. nauk, N. M. Chernenko. Odessa, 2016. S. 510.

Стаття надійшла в редакцію 25.08.2017 р.

УДК 378.4:631.3(043.3)

DOI: 10:25128/2415-3605.17.3. 13

ОЛЕКСАНДР КОШУК

woodstell@gmail.com

кандидат педагогічних наук, докторант,

Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ З МЕХАНІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Висвітлено суть методології як науки про концептуальні шляхи пізнання істини, з'ясовано її функції. Проаналізовано три рівні застосування методологічного знання у дослідженні педагогічних проблем: філософські концепції наукового пізнання (вищий рівень); загальнонаукова методологія; конкретно-науковий рівень як сукупність ідей або специфічних методів певної науки. Для розроблення теоретичних і методичних основ формування професійної компетентності майбутніх інженерів з механізації сільського господарства обґрунтовано інструментарій, який би був адекватним засобом методологічного аналізу. Виокремлено основні наукові підходи, вимоги та положення яких варто враховувати першочергово на етапах визначення поняттєво-категоріального апарату, одержання емпіричного матеріалу, його теоретичної обробки та інтерпретації. Методологічні засади дослідження проблеми охарактеризовано як єдність наукових підходів. Узагальнено, що комплексне врахування вимог і положень основних (системний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, середовищний, інформаційний, інтеграційний, технологічний) та інших (синергетичного, аксіологічного, культурологічного) наукових підходів дозволить стратегічно спроектувати процес цілеспрямованого формування професійної компетентності майбутніх інженерів-аграрників: обґрунтувати його цілі і завдання, педагогічні принципи, фактори й умови як теоретичний базис, визначити необхідний дидактичний ресурс, вибрати ефективні способи контролю і корекції результатів.

Ключові слова: методологія, проблема, професійна компетентність, науковий підхід, система, діяльність.

АЛЕКСАНДР КОШУК

woodstell@gmail.com

кандидат педагогических наук, докторант,

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины
г. Київ, ул. Героев Оборони, 15

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ С МЕХАНИЗАЦИИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА

Рассматривается суть методологии как науки о концептуальных направлениях познания истины, выясняются ее функции. Анализируются три уровня применения методологического знания в исследовании педагогических проблем: философская концепции научного познания (высший уровень); общенаучная методология; конкретно-научный уровень как совокупность идей или специфических методов определенной науки. Для разработки теоретических и методических основ формирования